

BILDEN AV

101013

Här, i en liten idyllisk skogsglänta, sköts och brändes de 2.000 judarna. "Vi får aldrig glömma", säger Eugenia Gurin-Loov — en av de få överlevande estniska judarna som räddade sig genom att fly till Sovjet. Nu arbetar hon för att ett monument över massakern skall resas.

Eugenia överlevde massakern i Estland

KLOOGA, Estland (IDAG) Här dog 2 000 judar på en enda dag.

De sköts ihjäl och brändes på bål. De fick själva hugga ned skogen som bränsle, innan tyskarna hällde på bensin och tände på.

20 januari 1942 förklarade nazisterna Estland för "judefritt". Eugenia Gurin-Loov, 69, var en av de få som överlevde.

Av MATS WÄNGERSJÖ

Den lilla skogsdungen ligger idylliskt vid en liten sjö, 40 kilometer väster om Tallinn.

I dag finns inga spår. Inte ens ett monument. Men alla i Estland vet vad som hände i Klooga.

Klooga är en del av historien. Klooga är en av anledningarna till att alla inte tar lika lätt på de möten med före detta SS-soldater som nu pågår i Estland.

— Det är alltid lika fruktansvärt att komma hit, säger Eugenia. Men vi får inte glömma.

Massakern i Klooga inträffade den 19 september 1944.

Tyskarna var på vild flykt undan den segrande Sovjetarmén. Dagen innan man lämnade koncentrationslägret i Klooga avrättades samtliga 2 000 judar.

En del sköts i ryggen eller med nackskott på andra våningen i lägrets kontorsbyggnad.

Vittnen berättade efteråt att döda män, kvinnor och barn låg i högar i ett jättestort rum i byggnaden.

Det var så mycket blod att det rann över trösklarna och nerför trappan till undervåningen.

HITTADES I SKOGSDUNGEN

Kropparna lämnades där de var, och Sovjetarmén hittade dem där, när de kom två dagar efter att tyskarna flytt.

De flesta av de 2 000 judarna mördades dock i den idylliska skogsdungen.

— Tyskarna lät judarna själva hugga ner träden, berättar Eugenia. Sedan byggde man upp bål.

— Underst travade man virke, sedan lager med människor, sedan virke igen.

IDAG I BALTIKUM

TEXT: Mats Wängersjö
BILD: Larseric Lindén

Människorna var fortfarande levande. De sköts först efter att bälarna var klara.

— Offren var både psykiskt apatiska och fysiskt utmattade efter år i koncentrationsläger. Därför accepterade de sitt öde att frivilligt lägga sig på bälarna.

— Tyskarna hällde sedan på bensin och tände på. Askarna och de förkolnade kropparna lämnades kvar. Det rök fortfarande i likhögar när Sovjetarmén kom.

— De som bodde i närheten berättade att det var svårt att andas i flera dagar. Stanken var fruktansvärd.

De som mördades var inte estniska judar. De hade utrotats redan tre år tidigare, när Estland förklarades judefritt.

Det var i stället främst judar från Litauen, men också från Lettland och Polen, som hade deporterats till Estland.

Klooga var inte det enda koncentrationslägret i Estland under kriget. Det fanns 20 läger, och 20 000 judar mördades utöver de 2 000 estniska judarna som utrotades redan 1941.

Slakten på judar var ofattbar i samtliga baltiska stater:

■ I Estland fanns 2 000 judar när tyskarna kom. Ingen överlevde.

■ I Lettland fanns 82 000 judar när tyskarna kom. 500 överlevde.

■ I Litauen fanns 250 000 judar. Mellan 3 000 och 15 000 överlevde. Uppgifterna varierar.

■ Sammanlagt utrotades under alla omständigheter mer än 300 000 judar i Baltikum.

Eugenia Gurin-Loov var 17 år, när andra världskriget började. Hon var 19 år när judarna utrotades till sista man, kvinna

och barn i Estland. Självt lyckades hon och hennes familj fly till Sovjet.

När tyskarna förlorade kriget kom hon strax tillbaka, och i dag är hon vice ordförande för Judiska kulturella föreningen i Tallinn.

Hon är inte, som många andra i Estland, kritisk mot biståndsminister Alf Svenssons anklagelser om möten med gamla SS-soldater.

— Vi är tacksamma över att Alf Svensson kommer ihåg judarna, säger Eugenia Gurin-Loov.

— Men jag vill be honom att inte låta det som hänt stoppa biståndet till Estland. Vi behöver hjälp för att bygga upp vår ekonomi och för att tillsammans bygga upp ett demokratiskt Estland.

Eugenia Gurin-Loov bekräftar, liksom alla man talar med i Estland, att det aldrig funnits någon antisemitism här.

— Det är viktigt att påpeka det, säger hon.

Ändå är hon kritisk mot de möten som hålls.

— Att organisera sådana stora möten är omoraliskt, säger hon.

— Polisbataljonerna och Omakaitse var grupper som deltog i utrotandet av judarna. De var vakter i koncentrationslägret.

— De borde inte bjudas in till några möten. De är inte krigsveteraner.

DELTOG INTE I MORDEN

Polisbataljonerna och Omakaitse var inte en armé som slogs mot andra arméer. Deras funktion var att straffa.

Precis som veteranerna själva säger bekräftar Eugenia dock att 20:e SS-divisionen — vars medlemmar nu åter samlas på möten runt om i Estland — aldrig deltog i judeutrotningarna i Estland.

— Men psykologiskt kan jag aldrig acceptera SS i någon form, säger hon.

— Rädslan för ordet SS kommer aldrig att lämna mig. Även om jag sover, vaknar jag när jag hör det ordet. För mig representerar det terror och skräck.

I MORGON: I Litauen förföljs judarna även idag — medan nazistiska krigsförbrytare återupprättas.

S.T. 8.12.91